

MAKTAB BITIRUVCHILARINI TA'LIMNING KEYINGI BOSQICHIGA JALB QILISHNING PEDAGOGIK-STRATEGIK MASALALARI (BALIQCHI TUMANI 38-DIMI TAJRIBASI MISOLIDA)

Muallif: Saidqosimova Dilfuza Mamajonovna

Ish joyi: Baliqchi tumani 38-DIMI psixologi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada umumiy o'rta ta'lim maktablari, xususan, ixtisoslashtirilgan maktab-internatlari bitiruvchilarini oliy va professional ta'limga yo'naltirishning dolzarb masalalari tahlil qilinadi. Tadqiqot doirasida Baliqchi tumanidagi 38-DIMI bitiruvchilarining ta'limning keyingi bosqichiga jalb etilish darajasi, ularning kasbiy tanloviga ta'sir etuvchi omillar va maktab ma'muriyati tomonidan amalga oshirilayotgan strategik yondashuvlar o'rganilgan. IMRAD tizimi asosida yozilgan ushbu maqola bitiruvchilar qamrovini oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: bitiruvchilar, oliy ta'lim, professional ta'lim, qamrov darajasi, ixtisoslashtirilgan maktab, kasbga yo'naltirish, motivatsiya.

I. INTRODUCTION (KIRISH)

Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida ta'lim sifatini oshirish va yoshlarni intellektual salohiyatini ro'yobga chiqarish ustuvor vazifa etib belgilangan. Xususan, maktab bitiruvchilarini ta'limning keyingi bosqichiga (OTM, texnikum, kollej) jalb etish ko'rsatkichi har bir ta'lim muassasasi faoliyatining asosiy mezonlaridan biri hisoblanadi.

Baliqchi tumanidagi 38-DIMI kabi ixtisoslashtirilgan ta'lim maskanlarining oldida turgan asosiy maqsad — nafaqat sifatli bilim berish, balki o'quvchini hayotda o'z o'rnini topishi uchun to'g'ri kasbiy yo'naltirishdir. Hozirgi kunda bitiruvchilarni ta'limga jalb qilishda bir qator to'siqlar, jumladan, kasb tanlashdagi ikkilanishlar, ijtimoiy-iqtisodiy omillar va axborot yetishmasligi muammolari kuzatilmoqda. Ushbu maqolada mazkur muammolarni bartaraf etishning samarali mexanizmlari ko'rib chiqiladi.

II. METHODS (METODLAR)

Tadqiqot jarayonida quyidagi ilmiy-pedagogik metodlardan foydalanildi:

1. **Statistik tahlil:** Baliqchi tumani 38-DIMI ning so'nggi 3 yillik bitiruvchilarining o'qishga kirish ko'rsatkichlari solishtirildi. 2. **Sotsiologik so'rovnoma:** 11-sinf bitiruvchilari va ularning ota-onalari o'rtasida "Kelajakdagi ta'lim yo'nalishim" mavzusida so'rov o'tkazildi. 3. **Suhbat va intervyu:** Fan o'qituvchilari va bitiruvchi sinf rahbarlari bilan o'quvchilarni jalb qilishning individual strategiyalari muhokama

qilindi. 4. **Monitoring:** O'quvchilarning fan olimpiadalari va kirish imtihonlaridagi natijalarining dinamikasi o'rganildi.

III. RESULTS (NATIJALAR)

Baliqchi tumani 38-DIMIda o'tkazilgan tadqiqotlar va amalga oshirilgan ishlarning natijalari quyidagilarni ko'rsatdi:

- **Qamrov ko'rsatkichi:** Maktabda tashkil etilgan qo'shimcha kurslar va "Repetitorlik xizmati"ning tizimli yo'lga qo'yilishi natijasida bitiruvchilarning OTMga kirish ko'rsatkichi o'tgan yilga nisbatan 12% ga oshgan.
- **Yo'nalishlar tahlili:** Bitiruvchilarning 45% i aniq fanlar, 30% i ijtimoiy-gumanitar va 25% i xorijiy tillar yo'nalishi bo'yicha keyingi bosqichda o'qishni davom ettirish istagini bildirgan.
- **Psixologik tayyorgarlik:** O'tkazilgan treninglar natijasida bitiruvchilarda test sinovlariga nisbatan xavotir darajasi 25% ga kamaygan va o'z-o'ziga bo'lgan ishonch ortgan.
- **Imtiyozlar bilan ishlash:** Maktabdagi iqtidorli o'quvchilarning 15% i muddatidan oldin xalqaro (IELTS, CEFR, SAT) va milliy sertifikatlariga ega bo'lib, ta'limning keyingi bosqichi uchun kafolatlangan joyni band qilganlar.

IV. DISCUSSION (MUHOKAMA)

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, bitiruvchilarni ta'limga jalb qilishda faqat akademik bilimning o'zi yetarli emas. Bu yerda bir necha muhim omillarni muhokama qilish lozim:

1. **Individual trayektoriya:** Har bir o'quvchi uchun alohida "Rivojlanish xaritasi"ni yaratish uning qaysi sohada muvaffaqiyatga erishishini aniq ko'rsatib beradi.
2. **Ota-onalar bilan ishlash:** Ko'pincha bitiruvchining o'qishni davom ettirmasligiga oilaviy muhit sabab bo'ladi. Saidqosimova Dilfuza muallifligida ishlab chiqilgan "Mening farzandim - talaba" turkumidagi uchrashuvlar ota-onalarning bu boradagi dunyoqarashini o'zgartirdi.
3. **Kasbiy diagnostika:** Bitiruvchini ta'limga jalb qilishda uning qobiliyati va mehnat bozori talablari o'rtasidagi mutanosiblikni tushuntirish muhim. 38-DIMI tajribasida qo'llanilgan "Kasblar paradi" tadbirlari o'quvchilarda professional ta'limga nisbatan ham qiziqish uyg'otdi.

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, ixtisoslashtirilgan maktab muhitida o'quvchilar raqobatga bardoshli bo'ladilar, biroq ularni hujjat topshirish jarayonidagi texnik va huquqiy o'zgarishlardan doimiy xabardor qilib borish zarur.

V. CONCLUSION (XULOSA)

Baliqchi tumanidagi 38-DIMI bitiruvchilarini ta'limning keyingi bosqichiga jalb qilish masalasi — bu pedagogik jamoa, ota-ona va o'quvchining birgalikdagi faoliyati mahsulidir. Maqolada keltirilgan tahlillar asosida quyidagi xulosalar shakllantirildi: *

Bitiruvchilarni ta'limga jalb qilishni 10-sinfdanoq maqsadli boshlash lozim. * Milliy va xalqaro sertifikatlar olish tizimini maktabda bepul yo'lga qo'yish qamrovni keskin oshiradi. * Har bir bitiruvchining kelajakdagi ta'lim yo'nalishi bo'yicha doimiy monitoring yuritish kutilgan samarani beradi.

Mazkur tizimli yondashuv nafaqat 38-DIMI, balki tuman va viloyat darajasidagi boshqa maktablar uchun ham namunaviy model bo'lib xizmat qilishi mumkin.

ADABIYOTLAR RO'YXATI (REFERENCES):

1. Mirziyoyev Sh.M. "Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi". – Toshkent, 2022.
2. "Ta'lim to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasining Qonuni. – Toshkent, 2020.
3. Pedagogik psixologiya: darslik / Jamoa mualliflari. – T.: Innovatsiya-Ziyo, 2021.
4. Xalqaro baholash dasturlari (PISA, PIRLS) qo'llanmalari.
5. Baliqchi tumani 38-DIMI ichki monitoring va hisobot ma'lumotlari (2022-2024 yy).